

Vårgårda kommun

Strategi

Policy

Program

Riktlinjer

Plan

Regler

Riktlinje om Våld i nära relation

Beslutat av: Kommunstyrelsen

Datum för beslut: 27 11 2024

För revidering ansvarar: Kommunstyrelsen

Ansvarig verksamhet: Socialtjänst

Ansvarig tjänsteman: Socialchef

Dokumentet gäller för: Socialtjänst och Vård och omsorg

Dokumentet gäller till och med: 2028-12-31

Socialtjänst

Mårten Nygren, områdeschef
Marten.nygren@vargarda.se

Riktlinje om Våld i nära relation

Inledning

Våld i nära relationer är en allvarlig och komplex samhällsutmaning som har långtgående konsekvenser för de drabbades hälsa, liv och välbefinnande. Enligt HSLF-FS 2022:39, föreskrifterna som reglerar socialtjänstens arbete, har socialnämnden ett avgörande ansvar för att förebygga, identifiera och hantera våld i nära relationer på ett strukturerat och effektivt sätt. Riktlinjen syftar till att ge en vägledning för socialnämndens arbete med att stödja och skydda individer som är utsatta för våld, samt att säkerställa att alla nödvändiga åtgärder vidtas för att bryta den cykel av våld som kan vara svår att hantera utan stöd.

Föreskriften kräver att socialtjänsten upprättar och implementerar rutiner för att identifiera riskfaktorer, erbjuda stöd och säkerställa samordning med andra relevanta aktörer. Det är av yttersta vikt att socialtjänsten och kommunens övriga verksamheter arbetar proaktivt för att skapa en säker och stödjande miljö där individer som utsatts för våld kan få hjälp att återfå kontroll och trygghet i sina liv. Detta innefattar att säkerställa att personal har adekvat utbildning, att det finns rutiner för riskbedömning och att det erbjuds tillgång till lämpliga stödinsatser och skyddsåtgärder.

Genom att följa dessa riktlinjer strävar socialtjänsten efter att skapa en effektiv och samordnad insats som svarar mot de specifika behoven hos de som utsätts för våld i nära relationer. Detta arbete är centralt för att uppnå en långsiktig förbättring av både individens livssituation och det övergripande samhällsskyddet mot våld.

Definition av våld i nära relationer

Våld i nära relation är alla former av fysiskt, psykiskt, sexuellt, ekonomiskt eller materiellt våld som utövas av en person mot en annan inom en nära relation. Denna typ av våld kan förekomma mellan partner, ex-partner, familjemedlemmar eller andra personer som har en nära och personlig relation. Det kännetecknas ofta av ett mönster där förövaren försöker kontrollera eller dominera den andra personen genom hot, tvång, misshandel eller manipulation.

Det psykiska våldet kan innefatta hot, kränkningar, isolering eller kontroll över offrets liv, medan ekonomiskt våld kan innebära att förövaren begränsar den andra personens tillgång till pengar eller resurser. Våld i nära relationer drabbar människor oavsett kön, ålder, sexuell läggning eller socioekonomisk bakgrund, men kvinnor är ofta överrepresenterade som offer.

Denna typ av våld är särskilt skadlig eftersom den sker i en kontext av förtroende och närhet, vilket gör det svårare för offret att bryta sig loss eller söka hjälp.

Särskilt utsatta grupper

Vissa grupper är särskilt utsatta för våld i nära relationer på grund av sårbarheter som relaterar till sociala, ekonomiska och kulturella faktorer. Några av de mest utsatta grupperna inkluderar:

1. Kvinnor

- **Könsrelaterat våld:** Kvinnor är överrepresenterade bland de som utsätts för våld i nära relationer, särskilt när det gäller fysiskt, sexuellt och psykiskt våld. De utsätts ofta för våld av en manlig partner eller ex-partner.
- **Hedersrelaterat våld:** Vissa kvinnor, särskilt i vissa kulturella eller religiösa grupper, kan utsättas för hedersrelaterat våld, där våldet legitimeras för att "bevara" familjens ära.

2. Barn och ungdomar

- Barn som lever i hushåll där det förekommer våld mellan vuxna är ofta indirekta offer. De kan bevittna våldet eller själva utsättas för det.
- Ungdomar kan också drabbas av våld i egna relationer, särskilt i tonårsrelationer, där våldet kan handla om kontroll, svartsjuka och hot.

3. Äldre personer

- **Fysiskt och psykiskt våld:** Äldre människor kan utsättas för våld av sina partners, men också av vuxna barn eller andra familjemedlemmar. Detta inkluderar fysisk misshandel, försummelse eller ekonomiskt utnyttjande.
- **Beroendeställning:** Många äldre är beroende av andra för vård och omsorg, vilket kan öka risken för att de utsätts för våld och övergrepp.

4. Personer med funktionsnedsättning

- Personer med både fysiska, psykiska eller intellektuella funktionsnedsättningar kan vara mer utsatta för våld i nära relationer. De kan ha svårt att försvara sig eller söka hjälp på grund av sin beroendeställning, begränsad tillgång till stöd eller bristande förmåga att kommunicera om våldet.
- Våldet kan ta formen av övergrepp, försumlig vård eller att man begränsar deras rörelsefrihet eller självständighet.

5. HBTQI-personer

- Personer som identifierar sig som HBTQI (homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera eller intersexpersoner) kan utsättas för våld från partner, men också från familjemedlemmar som inte accepterar deras könsidentitet eller sexuella läggning.
- De kan också uppleva unikt våld som "outing" (att hota att avslöja deras sexuella läggning eller könsidentitet) som en form av kontroll.

6. Migranter och personer med utländsk bakgrund

- Migranter, särskilt de med begränsade språkkunskaper eller som saknar socialt nätverk, kan vara särskilt utsatta. Förövare kan utnyttja deras rättsliga och ekonomiska beroende, hota med att rapportera dem till myndigheter eller förneka dem tillgång till resurser.
- Språkbarriärer och brist på kunskap om rättigheter och stödåtgärder kan också göra det svårare för dessa personer att söka hjälp.

7. Personer med beroendeproblem

- Människor med alkohol- eller drogberoende löper ökad risk att bli utsatta för våld, både på grund av sitt beroende och social isolering. Missbruk kan användas som ett sätt att kontrollera dem eller utnyttja deras sårbarhet.

8. Personer i ekonomiskt utsatta grupper

- Personer som lever i ekonomisk utsatthet, inklusive de som är arbetslösa eller har låg inkomst, kan ha svårare att lämna en våldsam relation på grund av brist på ekonomiska resurser, tillgång till bostad eller arbete.

Arbete med våldsutsatta

Arbetet mot våld i nära relationer kan delas upp i tre nivåer. Varje nivå fokuserar på olika grupper och typer av åtgärder beroende på graden av risk och det redan befintliga våldet.

1. Universellt förebyggande arbete (primär prevention)

Syfte: Att förebygga våld innan det uppstår genom att nå ut till hela befolkningen, oavsett om individerna är i riskzonen eller ej. Detta inkluderar att förändra normer och attityder som legitimerar våld, och att öka allmänhetens kunskap om våld i nära relationer.

Målgrupp: Hela befolkningen, inklusive barn, ungdomar och vuxna, samt samhällsinstitutioner som skola, arbetsplats och medier.

2. Selektivt förebyggande arbete (sekundär prevention)

Syfte: Att förebygga våld hos grupper som befinner sig i en förhöjd riskzon för att utsättas för eller utöva våld, även om våld ännu inte har identifierats. Fokus ligger på att identifiera och stödja personer eller grupper som har särskilda riskfaktorer, t.ex. social utsatthet eller tidigare våldsutsatthet.

Målgrupp: Personer i riskzoner, såsom de som lever i ekonomisk utsatthet, individer med psykisk ohälsa, missbruk eller människor som lever i kulturer där våld är mer vanligt förekommande.

3. Indikerad insatsnivå (tertiär prevention)

Syfte: Att ingripa och stödja personer som redan har utsatts för våld i nära relation. Målet är att förhindra fortsatt våld och minska konsekvenserna för offret och förövaren genom individuella insatser, behandling och skyddsåtgärder.

Målgrupp: Individer som redan är utsatta för eller utövar våld i nära relationer.

Arbete med våldsutövare

Att förebygga och hantera våld i nära relationer med fokus på **våldsutövare** kan också delas in i tre nivåer:

1. Universellt förebyggande arbete (primär prevention)

Syfte: Att förebygga våldsamt beteende innan det utvecklas, genom att påverka attityder och normer kring maskulinitet, makt och våld i hela samhället. Här handlar det om att nå alla män och pojkar för att skapa förståelse för respektfulla relationer och icke-våld.

Målgrupp: Alla män och pojkar, samt samhället i stort, för att påverka normer och attityder kring våld och könsroller. Även kvinnor kan utöva våld.

2. Selektivt förebyggande arbete (sekundär prevention)

Syfte: Att identifiera och arbeta med personer som löper en högre risk att utöva våld i nära relationer, även om de ännu inte har gjort det. Fokus ligger på att fånga upp riskfaktorer och erbjuda stöd och interventioner innan våldet utvecklas.

Målgrupp: Män och pojkar som tillhör riskgrupper, t.ex. personer som växt upp med våld, har psykisk ohälsa eller missbruk. Men viktigt att komma ihåg är att våld förekommer i alla samhällsgrupper.

3. Indikerad insatsnivå (tertiär prevention)

Syfte: Att arbeta med personer som redan har utövat våld i nära relationer, med målet att stoppa våldet och förhindra återfall. Här krävs både behandling och stöd för att förändra beteendet och minska risken för att våldet ska fortsätta.

Målgrupp: Personer som redan har utövat våld i nära relationer, inklusive män som söker hjälp frivilligt eller som blivit hänvisade genom rättsliga åtgärder.

Mål

Övergripande målet är att ingen som bor eller vistas i Vårgårda kommun ska utsättas för våld i nära relation.

Riktlinjens tre målgrupper är:

- Våldsutsatta vuxna
- Barn som själva utsätts för våld och/eller som upplever våld mot närstående
- Våldsutövare (både vuxna och unga)

Gällande våldsutsatta vuxna:

Delmål: Våldsutsatta vuxna ska få snabb, effektiv och säker tillgång till stöd och skydd genom samordnade insatser från socialtjänsten och samarbetande aktörer.

Nyckeltal för uppföljning av målet:

- **Tidsram för Hjälp:** Genomsnittlig tid från första kontakt med socialtjänsten till att våldsutsatta vuxna får hjälp och skydd.
- **Tillgång till Resurser:** Andel av våldsutsatta vuxna som erbjuds och får tillgång till stöd och insatser.
- **Den enskildes upplevelse:** Andel av våldsutsatta vuxna som är nöjda med den hjälp och det skydd de fått, baserat på enkäter och feedback.
- **Säkerhetsutfall:** Antal rapporterade fall av nya våldsincidenter eller återfall bland våldsutsatta vuxna efter att stödåtgärder har implementerats.

Gällande våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld

Delmål: Våldsutsatta barn och barn som bevittnat våld får omedelbart, tryggt och anpassat stöd genom koordinering mellan socialtjänsten och andra relevanta aktörer för att främja deras säkerhet och välbefinnande.

Nyckeltal för uppföljning av målet:

- **Tidsram för Insats:** Genomsnittlig tid från första kontakt med socialtjänsten till inledande stödåtgärd.
- **Tillgång till Stöd:** Andel av barnen som fått tillgång till relevant stöd

- **Den enskildes upplevelse:** Andel barn och deras vårdnadshavare som är nöjda med det stöd de fått, baserat på enkätundersökningar.
- **Säkerhet:** Antal rapporterade återfall i våld eller nya incidenter efter att stödåtgärder har implementerats.

Gällande våldsutövande unga och vuxna:

Delmål: Våldsutövande unga och vuxna får effektivt stöd och behandling genom samordnade insatser från socialtjänsten och andra relevanta aktörer för att förändra beteenden och förebygga framtida våld.

Nyckeltal för uppföljning av målet

- **Deltagande i Behandling:** Andel våldsutövande barn och vuxna som påbörjar och fullföljer en rekommenderad behandlingsplan eller program.
- **Beteendeförändring:** Andel våldsutövande individer som visar minskning i våldsamt beteende efter genomförd behandling eller stödinsats.
- **Återfall i Våld:** Antal nya rapporter om våldsamt beteende från individer som fått stöd, uppdelat efter tidsperiod efter avslutad behandling.

Ansvar och organisation

Samtliga verksamheter inom förvaltningen har ett ansvar för arbetet kring våld i nära relation. Mer specifikt kring aktiviteter och ansvar beskrivs i riktlinjens bilaga som beslutas av kommunens ledningsgrupp. Ansvaret för att bevilja insatser, skydd och behandling till de tre målgrupperna ligger hos IFO.

Uppföljning av arbetet

Uppföljning och åiterrapportering till politisk nivå sker via årsredovisningen

Rutiner kopplade till riktlinjen

Verksamhetsspecifika rutiner om att ställa frågor om våldsutsatthet

Verksamhetsspecifika rutiner för att ställa frågor om våldsutövande

Verksamhetsspecifika rutiner för att uppmärksamma våldsutsatthet

Verksamhetsspecifika rutiner för att uppmärksamma våldsutövande

Verksamhetsspecifika rutiner för att löpande efter behov bedöma risk- och skyddsfaktorer

Bilaga till riktlinjen

Till riktlinjen kommer en organisations- och ansvarsfördelning tas fram som beslutas av kommunens ledningsgrupp. Ansvarsfördelningen avser bland annat:

- Aktiviteter avseende tidigt förebyggande arbete
- Aktiviteter avseende selektivt förebyggande arbete
- Aktiviteter avseende indikerat arbete
- Samverkansaktiviteter
- Kartläggning, uppföljning och analys
- Kompetens och utbildningsnivå